

KÖNYVTÁRI GÖRBE TÜKÖR

HOGYAN SZERKESSÜNK FORMABONTÓ BIBLIOGRÁFIÁT?

Eddig csak formabontó művészeti alkotásokról tudtunk. De a narrátoros dráma, az „új regény”, a szabad asszociációs vers után ideje lenne már a bibliográfia hagyományos formáit is megbontani. Nehogy azzal vádoljanak bennünket, hogy tudományunk végképp konzervatívává vált. Mivel szerény erőnkkel segíteni kívánjuk a könyvtártudomány, a bibliográfia és a dokumentáció fejlődését, közreadunk egy könnyen megtanulható receptet.

Készítsünk — mondjuk — szakbibliográfiát. Vegyünk egy Magyarországon kevésbé ismert témát. Írjunk 3—4 nagy könyvtárnak, hogy „gyűjtse ki”, a téma nála megtalálható szakirodalmát. Csak külföldi anyagot vegyünk figyelembe. (Igaz, hogy eddig a szakbibliográfia nem tett különbséget hazai és külföldi anyag között, de ha emiatt támadás érne bennünket, majd kivédjük azzal, hogy a téma nálunk kevésbé ismert, tehát keveset írtak róla, és egyébként is a „gyors-tájékoztatás” volt a célunk.)

A „kigyűjtések” anyagát keverjük össze. Utána válasszuk szét a könyvek és folyóiratok címleírását. Rendezzük őket külön-külön betűrendbe. (A kutatókat eddig nem nagyon érdekelte, hogy az információ könyvben, vagy folyóiratban jelent-e meg, de ők meglehetősen konzervatívok, a formabontó bibliográfiának pedig egyébként sem az ő tájékoztatásuk a célja. Hogy ezt a célt ne szolgálja művünk, arról majd a továbbiakban is gondoskodunk. (Így két, /I. és /II.-vel jelzett) betűrend keletkezik.

Kezdjük az elsővel. A betűrendben felsorolt művek impresszum adatait foglaljuk külön táblázatba. A táblázat sorrendje egyezzen meg az előbbi felsorolással, az impresszum adatok felsorolását pedig egészítsük ki a mű nyelvének megjelölésével (ez a címleírásból is kiderül ugyan, de azért csak bővítsük a táblázatot), és a lelőhely megjelölésével. Ez utóbbit régebben a címleírás után helyezték el, de úgy túl könnyen ráakadt a kutató. A táblázat utolsó rovata annak megjelölése lesz, hogy van-e (a „kigyűjtő” készített-e?) tartalmi kivonat a műről. Most következnek a tartalmi kivonatok (népszerű nevükön annotációk). Itt se ragaszkodjunk a hagyományos megoldások-

hoz. Eddig ezeket a címleírások után helyezték el. Semmiképpen se járjunk el így! Még rögtön rájuk akadnának! A címleírásoknál semmiféle utalás ne mutassa, hogy van-e tartalmi kivonatunk. Az előbb említett táblázatban már elhelyeztünk egy jelet, ami erre utal. Magukat az annotációkat pedig rendezzük a már megszokott betűrendben. Így ha a kutató arra kíváncsi, hogy mit tartalmaz a mű, még két betűrendben kénytelen magát keresztül rágni.

A könyvekkel ilyenformán végeztünk is. Ismételjük meg a fent leírt eljárást a folyóiratcikkkel is. Így csekély munkatöbblettel elérjük, hogy bibliográfiánknak két különálló része lesz, egyenként három betűrendben.

Készítsünk bibliográfiánkhoz tárgymutatót. Nem baj, ha a műveket nem vettük kézbe, az autopszia konzervatív követelmény. Nyugodtan dolgozhatunk címleírások alapján. Ha a kutatók morognának a nem alapos tájékoztatás miatt, mondjuk meg nekik, hogy „a bibliográfiának nem az a célja...” stb. (lásd fent.) Írjunk a bibliográfiához „Útmutató”-t is. Ha a leírt módszert következetesen végigcsináltuk, nem kell nagyon igyekeznünk. Az útmutató magától is formabontó lesz. Legfeljebb arra vigyázzunk, hogy ne írjuk be a lelőhelyek kölcsönzési, fordítási stb. feltételeit. Majd megtudják az illető könyvtárban. Kell még egy „Előszó” is. Ebben helyezzük kilátásba hasonló bibliográfiák sorozatának megjelenését.

Az így elkészített anyagot lektoráltassuk szakemberekkel, kiadásra pedig nyújtuk be egy kellően hosszú és tekintélyes szerzhez, bizottsághoz, vagy intézményhez. (Esetleg közös kiadásra is vállalkozhatnak.) Bizonyára ki fogják adni, hiszen nálunk nagyon kedvelik a modern témákat és megoldásokat.

A recept ki van próbálva. Megízlelhető az „Audio-vizuális technikai és módszertani bibliográfia. 1. Bp. 1964. 92 p.” című kiadványban. A közreműködő személyek és intézmények nevét nem formabontásból hagytuk el. Úgyis megtalálja mindenki, aki kézbe veszi bibliográfiai termésünk ezen új gyümölcsét.

K i s s J e n ő